

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 1

VEEBRUAR 1939

6. AASTAKÄIK

A 23359

Saavutused kohustavad

Vaadeldes trükitehnikas 1938. a. saavutusi võime endaga rahule jääda. Olgu siinjuures mainitud tähtsamad. Aasta jooksul on meie organisatsioonid ligi 10% võrra tugevnenud. Sellega on ühtlasi ka organisatsioonide majanduslik olukord paranenud, milleks palju kaasa aitas hea konjunktuuriast, mil meie töötute kaader miinimumini langes ja tööjõu nõudmisi osalt isegi rahuldada ei saadud.

Suureks saavutuseks tuleb pidada ka üleriigilist palgamiinimumide ja sellega seoses olevate töötingimuste reguleerimist. Sellega on lõpp võimatuseni madalate palkade veelgi madalamale rullimisel ja igasugustel päeva-, tunni- jaükütöötasudel. Ka on kindlustatud ühtlane suvepuhkus.

Kui veel juure lisada öötöö korraldamine, millega ka rahuldavalt oleme toime tulnud, siis oleksid loetletud meie tähtsamad 1938. a. saavutused.

Kuid saavutused kohustavad!

Organisatsiooniliselt on meil veel küllalt suur töö ees. Graafikatööstusesse kuuluvaid kvalifitseeritud töölisi tuleb arvestada umbes 1200. Seega on veel kaunis suur % oskustöölisi ETL alla koondamata. Meie üheks juhtlauseks olgu — kõik kvalifitseeritud töölised organisatsioonidesse!

Üleriigilise palgamiinimumi kokkuleppe kehtivus algas küll 1. okt. 1938, aga leidub palju käitisi, kes ikkagi seda kokkulepet ei taha tunnustada. Püütakse mitmesuguste kõrvalkäikude kaudu lepet rikkuda ja osa käitiskodasid ei tunnista seda täies ulatuses enda kohta maksvaks, väites, et sellele alluvad ainult trükikojad. Siin tuleb ETL end maksma panna ja kokkulepe täies ulatuses läbi suruda. Samuti peab liidu püüdeks olema öötöö kompenseerimine üleriigiliselt kehtima panna.

Kiiresti arenev tehnika toob järjest täiuslikumaid masinaid ja muid tehnilisi abinõusid meie käitistesse, missugune asjaolu töötavate töökäte

nõudlust tunduvalt vähendab. Ja sellise ratsionaliseerimise tagajärjel on juba mõnes käitises inimtööjõudu vähendatud ja tulevikus on niisugust ratsionaliseerimist veelgi suuremal määral oodata. Jällegi peab ETL valvel olema, et tehnilisist uendusist mitte ainult tööstus kasu ei saa, vaid ka töölised sellest osa saavad. Siin peab võitlus algama lühendatud tööaja suhtes, missugune loosung on ülemaailmselt tööliste oma.

Lõpuks olgu mainitud Eesti töölisliikumise laiali valguvad suunad ja üksteisest mittearusaamine, või tahe teistest sihilikult mitte aru saada. Kui meie töölisliikumine tahab elujõuliseks jääda (ja seda ta peab), siis tuleb eeloleval aastal kõik hea tahe kaalule panna, et ühtlust saavutada. On lootat, et ligemas tulevikus meie organisatsioonide keskus tuleb ümberkorraldamisele, ja loodan, et siis leiame kuldse keskte, kus arvane võimalus käsikäes töötada vabametühingulisel põhimõttel. Selleks jõudu ja tahet kõigile meie ühingute juhtivale tegelasele ja organiseeritud töölisperele.

Ed. Ruul.

NUMBRI SISUS:

Saavutused kohustavad / Trükitehnikas ja 1938. aasta / Ametiühinguline struktuur ja normaalpõhikirjad / Nõukogude Vene majanduspoliitika / Võitluse tulemused öötöö konfliktis / Prantsusmaa trükitehnikas töötõtingimused / Sellide elu tsunftipäevil ja tänapäeval / Töötute sunduslik registreerimine / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Ääremärkused / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast

Trükitoölised ja 1938. aasta

IGA aasta tehakse bilanssi ja võetakse kokku möödunud aasta saavutused. See on vajaline ka trükitoölise liikumises, kuna kokkuvõttest selgub senise töö tagajärg ja ühtlasi ka organisatsiooni poolt antud lubaduste täitmine.

Esitaks organisatsiooniline külg. 1938. a. algul oli organiseeritud trükitoölise arv 822. Praegune andmestik loetleb: Tallinn 600, Tartu (koos Valgaga) 190, Viljandi 29, Võru 26, Narva 31, Pärnu 17 — kokku 903. See arv pole küll täpne, kuid vahe võib kõikuda vaid mõne üksiku liikme piirides. Seega liikmete %-tavalne tõus aasta jooksul on 9,5%. Sellega võib rahul olla.

Teiseks majanduslik alus. Praegu puuduvad veel kokkuvõtted aastaaruannetest, kuid liikmete arvu tõusu tõttu on paratamata kassade kasvamine. Möödunud aasta algul oli ühingu ja liidu varanduslik seis 45.000 krooni. Praegu peaks see olema ligi 48.000 krooni. Invaliidisuse fond näitab ülejääki, töötute toetamise fond on tasakaalus. Ülejäägiga lõppesid reisifond ja tegevuskapital. Puhkekodul lasuvaid võlgu on vähendatud ca 300 krooni võrra. Veel on võlgu 3200 krooni.

Kolmandaks: palga- ja töötingimuste parandamine.

Palkade allarullumise tõkestamiseks saavutati üleriikliku trükitoösturite ühinguaga kokkulepe, millel määrati piir palkade madalusele ja puhkeaja kestusele. Selle väärtust tuleb arvestada töisasjaga, et palju kolleege töötas ja töötab praegugi veel kokkuleppest halvemates tingimustes. Kokkulepe ise kehtib 1. oktoobrist 1938. aastast ja praegu otsitakse teid sellest kokkuleppest kinnipidamisest tõrkujate töösturite korralekutsumiseks. Kokkulepe ise laiendas puhkust kasutajate arvu ja viis läbi nädalalpalga süsteemi ühes pühade väljamaksmisega.

Suurtrükikodasid see kokkulepe palju ei riivanud, kuna seal kehtisid kokkuleppest paremad tingimused ja neid ei muudetud halvemaks kokkuleppe põhjal. Kuid paralleelselt teiste palgaolude korraldamise alal oli ka terves reas suurtrükikodades palga juurepanemisi — ühel pool suuremal, teisel vähemal määral. Palkade kõrgusega on rekordi saavutanud „Ühistrükikoda“, sellele järgneb Eestimaa A/S. ja „Päevaleht“. Riigi Trükikoda oli juba varem erandlikus olukorras palkade nivoo alal. Vähemad tõusud on ilmnunud „Ühiselus“, „Postimehes“, „Vaba Maas“, R. Tohver & Ko jt.

Üheks saavutuseks tuleb lugeda ka öötöö kompenseerimist tööaja lühendamisega 7 tunnini ja öötöö % tõstmist keskmiselt 12½%—25% võrra.

Seni oli sel alal täieline ebaselgus ja sageli tehti öötööd normaalaraja alusel ja harilikku tasu eest.

Ka pühapäeval tehtavad ületunnid suudeti viia mõnes käitises 75% juuremaksu alla.

Nüüd veidi kultuurilisest küljest. Liidu ajakiri ilmus takistamata ette nähtud arvil ja hoidis liikmeskonnas kontakti alal. Trükitehnilist ajakirja ilmus kolm numbrit — mida tuleb seletada ajakirja piiratud ülesandega. Tartu ühing sai omale iseseisvad ruumid, elustades liikmeskonna aktiivsust. Tallinnas töötavad kultuurfoimkonna juures näite-, laulu-, muusika-, nais-, male-, spordi jt. ringid, ilmutades vajalist aktiivsust. Narvas piiratakse esialgu pidude korraldamisega ja Viljandis ekskursioonide ja lõbusõidu-paadi pidamisega. Raamatukogud töötavad Tallinnas, Tartus ja Viljandis, mida on täiendatud uuema kirjandusega.

Välissidemete pidamine on olnud eriti sõbralik Soomega. Samuti külastasid trükitoölisi Skandinaavia ametiühingute juhid. Tihe kontakt valitses ka Töölisokjaga.

Töölisvanemad on, välja arvatud paar trükikoda, kõikjal valitud. 1938. aastal valiti juure veel vanemad „Ühiselus“, „Vaba Maas“ ja „Päevalehes“.

Meie kaotuste arvele tuleb panna öötöö üldist laienemist ajalehe-töös ja pühapäevavarahu piiramist 4 tunni võrra. Kuid need kaotused pole tingitud mitte meie vastupanu võimetusest, vaid riigivõimu organite korraldusist. Seepärast polnud meil selle vastu midagi teha.

*

Nii on üldiselt meie olukord 1939. aastasse astudes. Pole mingit põhjust tunda pettumust tehtud tööst ja võib vaid märkida rõõmustavat nähet: üldise olukorra parandamise kõrval on trükitoölise juhtivate organite — liidu, ühingute ja liikmeskonna — vahel valitsenud täieline arusaamine ja tihe kontakt. Seda tõendavad meie töötulemused.

Tom Mooney vabastatud

Kalifornia kuberner vabastas vanglast 23 aastat kinni istunud transporttoölise juhi Tom Mooney, kuna selgus, et mees oli süütult vangistatud. See sündis ajal, mil Põhja-Ameerika Ühendriikide kapital brutaalselt tallas jalge alla tööliste õigusi ja tahtes vabaneda ühest aktiivsest töölistegelasest, instseneeris kuriteo. Tom Mooney mõisteti süüdi.

Nüüd, olude muutudes, rehabiliteeriti süütu mees. Keegi ei suuda rehabiliteerida siiski ülekohtu ja vangla-aastaid — need jäävad häbiplekiks Ameerika kohtumenetlusele.

Ametiühinguline struktuur ja normaalpõhikirjad

Kutseühingute seaduse alusel tulevad kõik kutseühingud ümberregistreerimisele normaalpõhikirjade alusele. Normaalpõhikirjade kavandid valmistab sotsiaalministeerium, kuid tegelikult on see küsimus viidud veel kaugemalegi — siseministeeriumi valdkonda. Kui normaalpõhikirjad kinnitatakse, siis algab kutseühingute ümberregistreerimine, milleks antakse vastavad juhtnöörid ja määratakse kindlaks ümberregistreerimise aeg.

Nagu kuuleme, tuleb sellise registreerimisega siiski mõningaid selektsioone kutseühingute võrgus. Seda eeskätt paralleelühingute suhtes (kehtiva seaduse nõudel), teiseks tuleb kaotada liig suur arv kutseühinguid. Seetõttu tahavad vastavad asutused ühingute süsteemi (struktuuri) kava, mille alusel üks või teine kutseühing tuleb registreerimisele. Praegu on kutseühingute esitamine jätud ajutise keskliidu juhatuse kätte, kes siis asuski selle töö viimistlemisele. Kahjuks pole keskliidu juhatuse selleks korraldanud kutseühingutele ühist koosolekut, kus saaks arutada struktuuri küsimust erapooletust ja elule vastavast seisukohast lähtudes, vaid peeti läbirääkimisi kutseühingu ja keskliidu juhatuse vahel otsesel teel. See tingib ebaselguse ja kutsus esile arusaamatuse struktuuri ilme kujundamisel, ja seepärast, võttes aluseks ajalehtedes antud informatsiooni keskliidu kavast, ruttasid kutseühingud omi seisukohti väljendama teisel teel. Selleks kutsuti kokku 16. jaanuaril s. a. Tööliskoja ruumesse üleriikliku ulatusega ja Tallinnas asuvad kutseühingud. Selle koosoleku käigust olgu öeldud:

Tutvustati ajalehtedes ilmunud informatsiooni põhjal võimalikuks peetud muudatusi. Tekkis küsimus, kas keskliidu juhatusele siiski ei pea selleks kutseühingute koosolekut. Keskliidu juhatuse liige Priks teatas, et keskliidu poolt koostatav kava ei tule kutseühingute kinnitamisele. Seepärast otsustati koosolekul esitada omalt poolt kava vasta-vaile asutusile, kusjuures selle teksti koostamine koosoleku poolt toodud põhjendustel usaldati 7-liikmelise komisjoni hooleks. Sellesse komisjoni valiti esindajad trükitehnikute, tekstiiltöölise, raudteelaste, rätseppade, kullaseppade, mööbelseppade ja puutöölise kutseühinguist. Üldse võttis koosolekust osa 25 kutseühingu esindajat.

Komisjon pidaski oma tekstikoostamise koosoleku 19. jaanuaril ja ostustas selle esitada sotsiaalministeeriumile. Esindajaks valiti komisjonis A. Saul (raudteelane), A. Kadakas (tekstiiltöölane) ja A. Offenbach (trükitehnik).

Esindajad käisid vastavates ministeeriumides 24. jaanuaril, külastades sotsiaalkindlustuse direktorit hra Margnat ja siseministrit hra Veermaad.

Hra Margna pidas kutseühingute seisukohti üldiselt õigeks, pidades andmeid vaid üksikute liitumiste üle. Esindajad teatasid, et nemed peavad vajalikeks tööstusharulist organiseerumist, kuid seda tuleb teostada valutult, aga mitte sundkorras. Sellega võidakse kasu asemel saada vaid kahju. Tegelikult ongi rida tööstusharusid organiseeritud ühe kutseliidu või ühingu ümber. Tulevikus võimaldub ka teiste tööstusharude ühtevõime. Veel puudutas hra Margna liikmemaksu % ja soovis teada kutseühingute seisukohta selle põhikirjasse võtmiseks. Esindajad teatasid, et liikmemaksu % võiks põhikirjast välja jääda, kuna iga kutseühing on huvitatud oma majandusliku olukorra paranemise eesmärgil tõstma võimalikult kõrgemale liikmemaksu. Sundkorras võidakse siis vahest silmapaari vahele jätta teatavate tööliste psühholoogilised erinevused ja sünnitada kahju. Hra Margna lubas neid seisukohti arvestada ja need vajaduse korral edasi anda normaalpõhikirjade koostamisel.

Hra siseminister kuulas samuti esindajate arvamisi struktuuri asjas ja lubas need seisukohad kaalumisele võtta. Küsimuse peale, millal normaalpõhikirjad hakkavad kehtima, arvas hra siseminister, et sellega läheb veel aega. Riigieelarve valdused ja muu tegevus ei võimalda täiel määral rakendada põhikirjade küsimusse. Seda tahetakse luua kindlana aastakümneteks ja seepärast polevat kibe nende valmissaamisega. Seletusele, et ajutine keskliidu juhatuse on ringkirjaliselt saatnud ühingutele teate, et need lükkaksid peakoosolekud edasi kuni normaalpõhikirjade ilmumiseni, seletas hra siseminister, et ühingud võivad rahulikult pidada oma aastapeakoosolekud ja valida juhatused. Seda kõike eeldusel, et normaalpõhikirjad ei tule niipea ja nende elluviimine võtab veelgi aega. Ühtlasi juhtis minister kutseühingute tähelepanu sellele, et need aitaksid kaasa välismaalaste-meistrite asendamiseks eesti töölistega. Kõik kaebused, mis käivad välismaalaste ebaõige käitumise kohta eesti töölistega, saadetakse siseministeeriumile ja politsei teeb meist kaebusist vastavad järeldused. Puudutati veel kutseühingute üldisesse seisundisse puutuvaid küsimusi ja esindajad lahkusid teadmises, et eesti ametiühinguline ümberkorraldamine nii keskliidu nõukogu ja juhatuse valimises kui ka normaalpõhikirjade valmimises võtab veel aega. Sellega on kutseühingud oma sõna öelnud ja teatanud selgelt oma seisukohad edaspidise arengu asjas.

Nõukogude Vene majanduspoliitika

Eesti ja Vene kaubanduskoja majandusbülletäänis nr. 4 — 1938. a. ilmus artikkel Vene majanduspoliitikast, mida püüame kokkuvõtlikult tuua meie lugejaile. See peaks veidi valgustama meie naabri saavutusi majanduslikul alal.

*

ÜLDSUUND

Majandust juhitakse riigistatud kapitalivahenditega ja kinnitatud kava alusel. Selle ülesandeks on tõsta ühiskonna elatisstandarti ja kaotada erakapitali juhuslikku tegevust.

ÜLEMINEKU AJAJÄRK

Oles lõppsihiks võtnud teostada kommunistlikku korda ühiskonnas, tuleb ajajärku 1917. aastast kuni selle korra saabumiseni võtta ülemineku ajajärguna. Kommunismieelset viimast astet tuleb võtta sotsialismina. Sotsialismi juures on klassid likvideeritud ja tootmisvahendid täieliselt ühiskonna käes. Siin jaotatakse saadusi siiski veel töö järele, mitte aga tarviduse järele. Alles siis, kui saaduste alal on üleküllus, mis võimaldab kõikide tarviduste rahuldamist, algab kommunistlik kord.

Sellekohaselt toimub ülemineku kord — töö produktiivsuse tõstmise kaudu.

AJAJÄRK OKTOOBRIREVOLUTSIONIST SÕJAKOMMUNISMINI

Oktoobris 1917. a., pärast revolutsiooni, asuti lõhkuma kapitalistlikku majanduskorda ja seadma sisse sotsialistlikku rahvamajandust. Välislaenu tühistati, võeti rahva omaks maa ja tööstus ühes finantsidega. Maa anti tasuta rendile maarahvale, omandades sealjuures ka maa, mis kuulus talunikele. Kuna maarahvas ei usaldanud veel kollektiviseerimist, siis seda ei ergutatud. Ka suurtööstuse juhtimist ei võetud kohe üle, vaid seati sisse töölikontroll.

1918. a., pärast Bresti rahu sõlmimist esinevate sabotaažide tõttu, oldi sunnitud tööstused siiski üle võtma. Vajaliste vilumustega varustatud kaadrite puudusel tekitas see segadust.

SÕJAKOMMUNISM

1918. a. keskpaigu algas Venes kodusõda, mille tõttu seda aega nimetatakse sõjakommunistlikeks. Kitsikuse tõttu konfiskeeriti kodanluse varandust, talurahvast sunniti andma vilja punaväele ja linnadele, mis tõi enesega kaasa sundvõtmise kohtadelt. Kaubandus hävitati, tööstustes seati sisse karm töödistsipliin. Rahvamajandus kannatas rängalt kodusõja tõttu ja toodang langes suuresti. Sõjakommunisti poolt teostatud majanduslik suund viis elatisstandardi madalale, kuid päästis riigikorra arvukate vaenlaste küüsisist.

ÜLESEHITAV JÄRK

Kodusõja lõppedes asuti taas majanduse korraldamisele. Et ergutada põllumajandust, selleks kaotati ülejääkide võtmine ja seati sisse teatava hulga saaduste äraandmine riigile. Ülejäänuga võis talunik teha mis ta tahtis — kaubitseda jne. See äratas taluniku huvi toodangu tõstmiseks. Suurtööstuse toodangu tõstmiseks anti ettevõtted rendile erakapitalile ja kontsessioonäridele. See oli näilik taandumine senistest põhimõtetest häda ületamiseks. 1922. a. see taandumine lõpetati ja säilitati vaid status quo seni loodud korraldusis. Seda ajajärku nimetati nep'iks.

REKONSTRUKTSIOON

1927. aastaks lõppes nepi majanduspoliitika. Erakapitali hakati uuesti tõrjuma välja majandusest ja eriti kaubanduse alalt. Asuti suurejooneliselt maa tööstuse suurendamisele kui toodangu tõstmise eeldusele ja puuduvate kaupade massilisele tootmisele. Põllumajanduses samal ajal asuti kollektiviseerimisele, kaotades väiketalude võrku.

ESIMENE VIISAASTAK

1928.—1933. a. kohta tehti uus kava, mille sihiks oli luua tööstus, mis suudaks rahuldada kõiki rahvamajanduse harusid.

Selle tulemusena toodang suurenes rasketööstuses 4-kordseks, võrreldes 1928. aastaga. Raskestööstusel on suur tähtsus rahvamajanduses. Põllumajanduse külvipind suurenes 18,9% võrra. Ta ei täitnud viisaastaku lootusi, kuid andis aluse järgmisel viisaastakul uuele tõusule. Põllumajanduses kasvas kollektiivsete majapidamiste tähtsus: kolhoosidel 91,5 miljonit ha, sovhoosidel 13,4 milj. ha ja eratalunikel vaid 29,5 milj. ha.

TEINE VIISAASTAK

See haarab aastad 1933.—1937. Selle ülesandeks on suurendada veelgi tööstust, likvideerida kapitalistlikud klassid ja tõsta rahva üldsissetulekut teenistuse alal — seega elatisstandardi parandamine.

Selle tulemusena oli pilt sotsiaalse kihituse vahel.

	Protsentides	
	1913	1937
Töölised ja ametnikud	16,7	34,7
Kollektiivsed talunikud	—	55,5
Üksiktalunikud	65,1	5,6
Kodanlus	15,9	—
Muu	2,3	4,2
	<hr/>	<hr/>
	100%	100%

Võitluse tulemused öötöö konfliktis

Tallinna ja Tartu trükikojad alustasid oktoobri lõpul võitlust vahepeal kehtima hakanud öötöö kompenseerimise eest. „Vaba Maa“, „Päevaleht“, „Ühiselu“ ja „Postimehe“ trükikodade töölised alustasid sel puhul töötüli seaduse kehtivuse korras. Eesti Trükitehnikute Liit pakkus end vaheltalitsejaks töölise nimel ja soovis läbirääkimisi alustada Eesti Trükitehnikute Ühinguga. Selle ettepaneku motiiviks oli 1) kiirendada tüli lõppu ja 2) luua tüli all olevais käitises ühtlane alus ja hoida seega eemale ebaterve konkurents tüli all olevais ajalehekäitises erinevate tingimuste vastuvõtmisel.

Eesti Trükitehnikute Ühing lükkas ettepaneku tagasi ja otsustas kokkuleppe sobitamise jätta tüli all oleva käitise valdaja ja töölise eneste vahele. Vahepeal pidasid töösturid omavahel nõu, kus seeti kindlaks piirid töölisele järeleandmiseks.

„Vaba Maa“

Palku tõsteti tüli ajal 1—2 krooni kaupa üksikuil töölisel, kusjuures juuresaamine kestab veelgi, haarates umbes 60 töölise. Olgu öeldud, et „Vaba Maa“ palgad senini olid „Ühiselust“ keskmiselt 9% nõrgemad (meestel), mistõttu ka uued juuresaamised seda vahet palju ei vähenda. Aga, üldiselt, võiks juuresaamise %-ti arvestada kogusummas 4—5-ni. Öötöö vahetus algab kell 18, kuid kõrgendatud 25% lisatasu maksetakse 7 tunni eest. 8 tundi harilikku tasuna ei makseta. Vahetuse aeg on 7 tundi öötöös. Siin on vahe „Ühiselu“ ja „Päevalehe“ trükikodadega, kus 8. tund tasutakse kui harilik, olgugi et seda ei tehta.

„Postimees“

Kõik vahetused ajalehe-tööl on 7 tundi — olgu see päeval või öösel. Nädalalalgale anti lisa, mistõttu öötöö protsenti ei tasuta. „Postimehe“ töölised palka juure ei nõudnud, kuid palga juurepanek sündis öötöö arvel.

(Algus 4. lk.)

Tööstuse toodang kasvas 1932. a. võrreldes 2,2-kordseks. Külvipind suurenes 135,2 mil. ha-ni, kusjuures toodang iga ha kohta suurenes. Seega oli põllumajanduse toodang 1932. a. võrreldes väärtuselt 75% suurenenud. Reaalpalk tõusis tööstöölisel kahekordseks.

Nüüd on vene rahvamajanduse püüdeks suurendada veelgi toodangut, et luua saaduste üleküllust ja seega asuda puhtkommunistlikule korrale — jagada saadusi tarviduse järgi. Tehniliselt on produktsiooni tõstmine võimalik.

Seda näeb ette kolmas viis aastak 1938. a. — 1942. a.

„Päevaleht“

Töölise palku tõstetakse, alates 1. jaanuarist 1939. a., 5—15%-ni. Kuni uue aastani on töölised kompenseeritud gratifikatsiooniga 3 nädala palga näol. Öötöö aeg leidis aktsepteerimist, kuid öötöö vahetus määrati 7 tundi ja segavahetus 7½ tundi, kusjuures tasutakse 8 tundi. 25% lisatasu maksetakse täies suuruses. Lisaks sellele reguleeriti ka pühapäeva-tundide tasumist 25%—75% lisamisega. Vahetuste küsimus korraldatakse tehnilisest seisukohast lähtudes. Lõpuks pidi „Päevaleht“ leppima ka töölisevanemate nõukogu ametissekutsumisega.

„Ühiselu“

Töötülide Lahendamise Komisjoni sundotsusega palku tõstetakse alates 1. jaanuarist 1939 2½%, lisaks vahepeal käitise juhatuse poolt osaliselt ja üksiku töölise kaupa tõstetud palgale, milline % oleks kogusummas 4 ümber. Kokkuleppel on öötöö aja alla kuuluvad tunnid kella 17 alates, kui vahetus algab sellest ajast. 25% on vastu võetud. Vahetus on 7 tundi, ka segavahetus. Pühapäeva ületunnid maksetakse 75% kõrgemalt. Töötades 7 tundi öövahetuses, saadakse palka 8 tunni alusel nagu „Päevalehes“.

Liidu juhatuse juhtis töösturite tähelepanu sellest tulenevatele raskustele. Töösturid aga ei võtnud kuulda seletusi ja nii osutusid kartused põhjendatuiks: 1) tüli venis poolteist kuud, ilmses rida arusaamatusi ja pahandusi nii „Ühiselus“ kui „Vaba Maa“s, luues asjata teravusi; 2) igal pool on kehtimas eri tingimused öötöö palga- ja tööajandades.

Olgu kõigepealt juhitud tähelepanu töölise nõudmistele osale. Seal nõuti:

- 1) tõsta töölise palku;
- 2) öötöö ajaks lugeda aeg kella 22—6-ni;
- 3) öötöö vahetus 6 tundi, segavahetus 7 tundi;
- 4) öötöö tunnid tasuda 25% kõrgemalt harilikest töötundidest;
- 5) luua iga nädal uued vahetused.

Nii, üldiselt, töölise ühtlane ettepanek.

Tahaksime veidi konkretiseerida ülaltoodud tingimusi, aluseks võttes, näiteks, 24-kroonise nädalalalgaga töölise ja asetades ta ülalnimetatud trükikodades öötööle, alates kell 22.

„Päevalehes“ saab ta:

Kr. 24.— + Kr. 5.25 (25%) = Kr. 29.25. Tõus 21,9%.

„Ühiselus“:

Kr. 24.— + Kr. 5.25 (25%) = Kr. 29.25. Tõus 21,9%.

„Vaba Maa“:

Kr. 2.25 [42 tundi à (50 senti + 12,5 s.)]. Tõus 9,3%.

Sellest nähtub, et „Vaba Maa“ valdaja on sel alal kõige soodsamas olukorras.

Prantsusmaa trükitehaste töötajad

Pariisis on umbes 7000 trükitehast, kellest 6500 on organiseeritud ametiühingusse. Käsiladuja tööpäev on 40 tundi nädalas, kuna ajalehe masinaladuja teeb vaid 6 tundi päevas, millesse on arvatud veerandtunniline vahetage einetamiseks. Suuremate lehtede juures masinaladujad töötavad kolmes vahetuses. Esimene vahetus on kella 7—13, teine 13—19, kolmas 20—2.

Masinaladuja töönormiks on 4500 tähte tunnis korrigeeritud ladu. Üldse on aluseks see, et reas on vähimalt 40 tähte. Kui laduja töötab kitsamal formaadil — ütleme 10 tsitserot lai — siis hoolimata tähtede vähesusest loevad laotud read samuti kui laiema formaadi juures. Igasugused käsikirjapuudused ja käitise seisakud võetakse arvesse.

Masinate puhastamine on abitöölise ülesandeks. Suuremates trükikodades on palgatud lisaks veel masinamontöörid. Enamikku masinaist köetakse veelgi gaasiga. Mis puutub tervishoidlikesse tingimustesse — õhventilatsioon, tööruumide puhastus jne. — siis on siin veel palju teha.

Trükitehaste ei leia kasutamist. Seevastu on arendatud süsteem, millega trükitehastiline menetlus on antud teatava grupi inimeste hooleks. See grupp kannab hoolt lehe täpse ilmumise eest ja korraldab grupi liikmete vahel omavahelise distsipliini, et töö oleks korralik ja takistusteta teostatav. Kui ilmneb mõne grupiliikme passiivsus või töötakistamine, on sellest puudutatud grupi kui terviku majanduslik huvi, ja seetõttu nad kannavad hoolt uue tööjõu asemelekuutmise või passiivsust ilmutava grupiliikme distsipliini alla painutamise eest.

Tööpalgad määrati viimati kindlaks 1. mail 1938. a. Käsiladuja palgakalammääraks (mitte lehe juures) on 11,9 franki tunnis (1,19 krooni). Ajalehe masinaladuja saab päeval töötades vähimalt 95,08 franki (9,5 krooni) ja öösel 106,75 franki (10,67 krooni).

Ületundide puhul maksetakse: esimesed kaks tundi 33%, järgmised kaks 50% kõrgemalt. Iga järgmine tund kuulub 100% kõrgema tasu alla. Tööline ei tohi siiski rohkem ületunde teha kui 75 aasta kohta. Kui tööline teeb ühel päeval 6 ületundi, siis ta järgmisel päeval tööle ei ilmu, vaid tema aset täidab väljastpoolt juurevõetud töötaja.

Tasuline puhkus on aastas vähimalt 15 päeva. See kehtib laduja kohta mitte ajalehe töös olles. Ajalehe masinaladujad saavad tasulist puhkust aastas vähimalt kolm nädalat.

Trükitehaste juures on asutatud eriline fond, millest antakse puhkusetasu neile, kes pole seda

välja teeninud. Selle ülesandeks on: võimaldada töölisele vajalist puhkust, teisest küljest, aidata töötute tööerakendamist.

Pariisis on kaks trükitehaste ühingut. Üks haarab iga päev ilmuvate ajalehtede käitisi, teine aga teisi trükikodasid. Esimene ühing on praegu palju rohkem soodustusi loonud ajalehe tööalal töötajale kui teine ühing oma liikmeile.

Uus Tšehho-Slovakkia

Tšehho-Slovakkia trükitehaste liidu saksakeelne ajakiri „Gutenberg“ 23. detsembril 1938. a. ilmunud numbris toob mõningaid ülevaateid riigi olukorrast. Toome sealte järgnevad kokkuvõtted:

Oktoobri sündmused tõid kaasa mitte üksi riigi väliste piiride muutuse, vaid avaldasid mõju ka riigi sisepoliitilisele olukorrale. Uued riigijuhid oma kõnedes soovitasid minevikuga teha lõpu ja asuda tuleviku ülesehitavale tööle.

Tšehho-Slovakkias oli enne palju parteisid. Nüüd on kõik kodanlikud parteid omavahel liitunud. Sotsiaaldemokraadid ja osa rahvussotsialiste (mitte vahetada natsidega. Toim. märkus) on samuti asutanud uue partei. Ainult sakslased ja kommunistid jäid välja sellest ühinemisest. Tegelikult on nüüdsest peale saavutatud kahe partei süsteem.

Ühinemise tung on haaranud ka ametiühinguid. Mõned ülemaalsed liidud viisid ühinemise täide. Metallitöölise liitude ühinemisega loodi uus organisatsioon, kuhu kuulub 135.000 liiget. Raudteelasil on see teoksil. Trükitehastil esimesed katsed läksid nurja.

Uue riigi ülesanded on määraturasked. Ministerpresident Beran deklareeris, et riik jääb demokraatlikule alusele. Kuid Slovakkia riigi osas sealne valitsus on asunud uutele teedele ja Slovakkia kord kannab parteidiktatuuri ilmet. Riigil tuleb asuda majanduse taaselustamisele, raud- ja autoteede võrgu korraldamisele ja leida ulualust tuhandele riigikodanikele, kes on lahkunud või lahkuvad äravõetud riigimaakondadest. Siin kerkib terve rida sotsiaalseid küsimusi.

Riigi president dr. Emil Hácha isik tahab luua kindlustuse, et riik ka edaspidi jääb õiguslikule alusele ja riigi kodanikud leiavad õiguslikku kaitset.

Sakslasi on jäänud praegusse riiki 377.830. Nad on ühel või teisel kombel seotud riigi aparaadiga, omades siiski opteerumise õiguse Saksamaale. Millist osa see vähemusrahvus hakkab etendama riigi elus, oleneb kõik Suur-Saksamaa paroolidest

Sellide elu tsunftipäevil ja tänapäeval

Mõnigi kord näib, nagu tahetakse meie tööstus-töölisi juhtida endisaeegsesse (resp. tsunftiaegsesse) olukorda — tõstes esile kutsekojad ja soovitud seisuste loomist. Eks selline paberikultus lokka meilgi varjatud kujul. Tahaksime siin veidi puudutada tolleaegset olukorda, mis peaks jahutama veidi mõningaid endist aega ihkajaid.

*

Patriarhaalsed vahekorrad sellide ja meistrite vahel keetsid keskajast kuni möödunud aastasaja keskpaigani ja mahajäänud mais veel kauemini. Sellise maana võiks näidata omaaegset Baltikumi. Alles võidutsev kapitalism tootmise süsteemi muutmisega muutis ühtlasi ka senini kehtivad kombed. Algul olid meistri ja selli huvid peaaegu ühtlased. Läks meistril (trükikoja omanikul) hästi, sai sellest kasu ka sell. Hiljem aga tekkisid mõningad vastuolud huvide alal, milles peitusid sotsiaalsed elemendid. Kuid üldiselt sell kuulus meistri perekonda, saades temalt täielise ülalpidamise ja peavarju ja allus kindlale distsipliinile, nagu meistri endagi lapsed. Seetõttu sotsiaalne vastuolu kandis vaid varjatud kuju.

Sel ajal oli ka perekonna mõiste ja sellest valitsev arvamus täiesti teissugune kui tänapäeval. Perekonnaisa omas kõik õigused, ja sellest peeti kõvasti kinni. Seejärel oli sõna meistri abikaasal ja alles lõpuks sellidel ning õpilasil. Meistri teadmista ning heakskiiduta ei võinud sell teha ühtki algatust.

Toit ja peavari — see oli meistri kohustus selli vastu. 19. sajandi algul ametivõimude poolt kehtisid isegi määrused, mis keelsid sellidel mujal süüa ja elada. Mõnes kohas keeldi ka olla toiduga rahulematu... Seega — sell pidi tundma end täieliselt peremehe käpaalusena, ja selline hooldamine ei lõpnud ka siis, kui sell läks traditsioonilisele rännakule ameti juureõppimiseks.

Sellil oli vähe vaba aega — töö kestis varahommikust õhtu hiljani. Oli tööd palju, siis pidi ta juba kell 4 hommikul töösse asuma ja töötas väikese lõunavaheajaga kuni kella 8 õhtul. Sageli kestis töö kella 10—11 öösel viletsa valgustuse juures. Maja distsipliini hulka kuulus nõue, et sell peab olema kodus talvel kell 9 ja suvel kell 10 õhtul. Seda nõudis „hea komme“ ja reaalsus — sell peab end välja puhkama raskeks päevatöök.

Kuid sellid vajasisid siiski vähimalt 1—2 tundi enda tarvis. Seetõttu pole midagi imelikku, kui 1848. aastal revolutsionäärid seadsid loosungi isiklikust vabadusest. Wiesbadeni sellid esinesid, näiteks, nõudega: peremees ei tohi ust sulgeda enne

kella 12 öösel või peab andma sellidele sissepääsuks võtme. Meie võiksime tänapäeval selle üle naerda, kuid tollal oli see isikliku vabaduse mõisteks.

Sellide õigused olid korraldatud eeskirjadega. Sell ei tohtinud omada poliitilisi õigusi. Kui oleks sellid tehtud väärseteks meistritega, siis, ühe Leipzigi tsunftimeistri sõnade järgi, see oleks kutsunud esile terve ühiskondliku ehituse kokkuvarisemise.

Koosolekul sõna ei saadud. Üks õigus oli siiski — kui meister vähendas omi kohustusi eeskirja vastaselt, siis võis sell esitada kaebuse tsunftimeistrile ja hiljem linnavalitsusele. Seda siiski üksikisikuna. Kollektiivne esitamine tähendas rasket pattu ühiskondliku korra vastu.

Sellid moodustasid tsunfti raamis erilise ühiskonna ja võisid koosolekuid pidada vaid vastava tsunfti kahe meistri järelevalvel. Sellid valisid enda keskelt kaks vanemat (dekaan), kes siis lahendasid kerkivaid küsimusi. Need dekaanid allusid siiski tsunfti korraldusile.

Nii, üldiselt, oli tolleaegne olukord. Vähe maitsev, mis?

Tsunftisell.

Jõulukaardi komme

Mr. W. N. Egley, Londonis, oli omapärane inimene. Ta armastas sõpradele valmistada ikkagi üllatusi. Nii ka jõulude ajal 1842. aastal. Olles hea joonistaja, tegi ta postkaardisuurusele paberile joonistusi. Seal oli ilustatud valisistseen, pilt Shakespeare'i näidendist ja visand supijagamisest Londoni vaestele. Seda kõike eri värvides. Mr. Egley läks trükikotta ja laskis igast sellisest pildist valmistada tosin aiatõmbeid. Need saatis ta siis oma sõpradele jõuluüllatusena. Asi oleks seega jäänudki, kui mitte sama trükikoja trükikija Raphael Tuck poleks tulnud ideele:

— Sellest saab raha teha!

Ta valmistas omalt poolt uute motiividega kaarte ja paiskas need turule. Vastuvõit osutus heaks ja mr. Tuck oli tehtud mees.

Tänapäeval trükatakse Suur-Britannias iga aasta 240.000.000 jõulupostkaarti (Xmas Card), mille laadisaatmine toob postile £ 500.000 (£ 1 = 18,35 krooni). Üldse trükitööstus teenib kaartidest aastas mitte vähem kui £ 6.000.000. Kuningakoja ongi levinud kombeks, et koja kaardid tellitakse alati selle leiutaja firma Raphael Tucki trükikojast. See firma pakub iga aasta 3000 motiivis vastavaid jõulukaarte.

Töötute sunduslik registreerimine

MAJANDUSMINISTEERIUMI juures asuvale ratsionaliseerimise komiteele esitati teesid töövahtalituse ümberkorraldamise kohta. Nende teeside alusel tahetakse kehtima panna vastav seadus. Seaduse üldmõte on: iga töötule peab olema registreeritud ja tööle võetakse vaid tööbörssi kaudu. Sellele seltsivad mitmesugused nõuded kehtivast seadusest, nagu: kes pakutud tööd vastu ei võta, kustutatakse töötute nimekirjast ja § 22 alusel võib tööd mittevastuvõtnud tööline saada rahukohtuniku otsusega sunduslikele töödele. Teise sõnaga: töölaagrisse.

Nii üldiselt teeside juhtmõttest.

*

Tööstöörside loomine üle riigi ja igasse linna ning valda on täiesti õige samm. Sellega püütakse kergendada vabade töökate registreerimist ja luua üldpilti töötusest. Ei saa aga kuidagi aru sellest, mispärast peab siin kehtima sunduslik ilme. Kui tööstöör on korralikult organiseeritud ja tõesti täidab oma ülesandeid, siis iga töötule oma vabal tahtel registreerub. Selleks on tal ju mõjuv põhjus: nälg. Kui aga ta jätab end registreerimata, siis võivad selleks olla mingisugused põhjused. Vahet pole tööstöör antud kujul usaldusväärne, toob kaasa seekeldusi ja valmistab töötule raskusi. Bürookraatlikult — sundusega — töötule ajada börsile pole kooskõlas vaba inimese mõistega. Keelda inimesel mujal tööd saada kui ainult tööstöör kaudu on juba bürookraatia viimane tipp — seega kaotatakse mõiste: igale inimesele tööd tema oskuse ja tahte kohaselt.

Nähtavasti oleme jõudnud uude järku ühiskondlikus arengus. Seni kehtis arusaamine, et töölisel jäi järele veel vabadus nälgida surra. Nüüd võetakse seegi ära.

*

Sümpaatseks jooneks tahab olla teesides väljendatud mõte — tööstöör ei või mujalt töölist kaubelda kui ainult tööstöör kaudu. Sellega tahetakse rõhutada „onupojapoliitika“ kadu. Aga halbused, mis tekivad seega töölisel tööstöör kaudu, on palju suuremad kui „onupojapoliitika“. Paremad kohad niikuinii ei näe tööstöör. Küll aga säärased tööstöörkumised, millised kedagi ei veetle või kus on vähene tasu. Küll võib keelda täie õigusega igasuguste vaheltalituse-kontorite tegevus. Need on osutunud ainult nahakoorimiseks tööstööriga lahjalt teenistusel.

*

Teesides on ette nähtud keeld kohakuulamise ja tööstöörkumise kuulutusile. Siin tahetakse olla õilsad sihis — jätta tööstöörjale sendid tasku ja tööstöörjal vähendada tööstöörimise kulu. Siiski — seniseid

kogemusi arvesse võttes — tundub selles kulus mõnesugust arveõidust ajalehede omavahelises võitluses. Teame ju, et mõned ajalehed leiavad suurt levikut ja lugemist eriti oma kuulutuste osa tõttu. See ei meeldi vähemloetavale lehele ja seepärast on ka seaduse tegija pidanud vajalikeks sellist keeldu teostada.

*

Igal juhul ei peaks ametiühingutele keeldama olla vaheltalitajaks, kuna see on ta otsene kohustus. Teesidest seda vabadust ei nähtu. Kui ametiühingu ülesandeks on töötule toetada, siis jäägu talle õigus ka töötule tööd muretseda.

Raamatud

Tint

„Looduse“ romaanivõistlusel sai 3. auhinna raamat „Tint“, millise teose autor on tahtnud jääda tundmatuks „Mardika“ varjunime all.

Kui keegi tahab veidi tutvuda ametniku hingeluga, siis käesolev teos pakub selleks küllaldaselt võimalusi. Tsiviliseeritud välimuse all esineb seal must tuhat väikesi, kartlikke ja roomajaid tindikangelasi. Iga ametniku hingeliseks liigutuseks on piüe saada „kõrgemale“ — asjaajaja ihkab sekretäriks, sekretär abidirektoriks, abidirektor direktoriks — kuni ministri abini ja veel edas. Sellest olenevalt on ka nende poliitiline seisukohavõtmine, kus kombinatsioonid ametialal sunnivad peale liituda omaaegse „vapside“ liikumisega. Oleks liialt masendav selline pilt ametnike siseelust, kui mitte poleks lootust, et raamatu autor on kasutanud liig pakse värve. Ühiskondliku edu vaatevinklist lähtudes pole selliste ametnike võitlus mingi vääratus — inimese rõhutamine on vaid näiline, tegelikult ollakse elule ja edule surnud.

Teose kangelane — asjaajaja Niinep — pole mitte rohkem ega vähem kui tüüp samast rassoljast. Vahetevahel ärkabki tal vastupanutahe, aga — kümme krooni rohkem palka, kartus kohakaotuse ees, lust kõht täis süüa, surmav igavus ideeta oleku tõttu — Niinep muutub uuesti asjaajajaks ja lööb kaasa ametnike kadrillis. Niinepi isikliku tubliduse joonena autorgi ei saa rohkem välja tõsta kui ühe keskpärase tütarlapse võrgutamise kunsti ja seegi koosneb vormelist: istuda kahekesi diivanil, panna käsi ümber piha ja küsida sisetades kõrva nõusolekut „sangartegudeks“.

Raamat on ühingu raamatukogus saadaval nr. 21.777 all.

Meie organisatsioonidest

Traditsiooniline ball

Ühing korraldab traditsiooniliseks kujunenud aastaballi 1. aprillil 1939. a. Tallinna Mustapeade klubi ruumes, kuhu kõik liikmed ja nende külalised on teretunud. Seekord püütakse eeskavalist osa veidi lühendada, vastu tulles tantsuhimulisile. Kui varemalt taheti ballil võimalust anda ühingu muusika- ja lauluringile näidata omi võimeid, siis kultuurhommikute korraldamisega on see kergendatud ja aastaball peaks kujunema veidi kergemaks ajaviitmiseks. Vastav toimkond balli ettevalmistamiseks on töös. Kuna ball on kinnine, saab pääsmeid ainult ühingu juhatusele ja usaldusmeestelt.

Ühingu balli toimkonda

valiti ühingu juhatuse poolt kolleegid A. Schönberg, J. Tõnisoo ja A. Linnardi.

Näitering

avatükina tuleb lavastusele Läti klubi ruumes 19. skp. õhtul E. Šurek'i komöödia „Tänavamuusika“.

Uusi liikmeid

22. jaanuaril võeti vastu 5 uut liiget. Omal soovil lahkusid kaks liiget — kartonaažitöö alalt.

Ühingu ringide revideerimine

Revisjonikomisjon revideeris kultuurtoimkonna ringe. Fotoringi aruanne oli korras. Korras olid veel meeskoori, muusikaringi ja spordiringi aruanded. Teiste ringide ja kultuurtoimkonna aruanne tuleb revideerimisele hiljem.

Ühingu koosoleku haamer

Ühingu juhatuse otsustas juba mõne aja eest muretseda ühingu koosolekute juhatamise haamri. Vastava kavandi valmistamine anti mõnedele kunstnikele. Nüüd esitatigi sellekohased kavandid ja juhatuse valis neist sobivaima. See kujutab kunstipäraselt eebenipuust nikerdustega iluhaamrit. Haamri pea kujutab värvinuia, millele on sisse lõigatud ühingu nimi, asutamise aasta ja liidu rinnamärk. Haamri vars on ka ilustatud ja kooskõlas haamri üldkujuga. Loodetavasti võetakse haamer kasutamisele ühingu eeloleval peakoosolekul.

Bieki köitekojas

ei taheta tunnistada trükitöösturite päeva otsuseid. Nagu kuulame, ei tunnista köitekoja omanik sellekoost aktsiooni enese kohta käivaks, lugedes selle

alla vaid trükikojad. Ometigi pole see nii, vaid olles organiseeritud trükitöösturite ühingusse peaks omanik pidama ka distsipliini. Nii ei maksetud pühade ajal tasu pühade eest, olgugi et see on kohustuslik. Samuti on palgaracamatuis veelgi märgitud päeviti töötamine — kokkuleppe põhjal peaks olema nädalalpalga alus.

Asjaomased ringkonnad peaksid siin survet avaldama desorganiseerimise vältimiseks.

Ajakirjanike Liit

palus ühingt lubada ühingu ruume nende pressiballi pidutoimkonnale loetriivõitude kogumiseks. Juhatuse tuli sellele vastu, pidades vajalikeks tihedat kontakti arendada ajakirjanike liiduga.

Maleturniir

kestab ja sellest võtab osa 19 maletajat. Praegu on raske ennustada, kes tuleb võitjaks. Seisu järgi on 1 kaotusega esirinnas A. Vunder (Päevaleht), temale järgneb 1-punktilise kaotusega Jauk (Libris) ja 2½-punktilise kaotusega V. Sepp.

Aleksander Triikkel †

12. jaanuaril 1939. a. tabas organiseeritud Tallinna trükitöölisi suur kaotus — suri ühingu liige litograaf Aleksander Triikkel. Kadunu polnud kuigi vana, sündinud 14. apr. 1893. aastal, kuid raske haigus tõi mehele surma. Oma kutsealal oli ta haiguse saanud ja ligemale ¼ aastat viibis ta töölt, „Päevalehe“ trükikojast, eemal. Kõik katsed haigusest võidusacamiseks ebaõnnestusid. Kadunut jäi leinama abikaasa ühes väikese lapsega.

Viimasele puhkepaigale Rahumäele saatis kogukas hulk kaaskolleege ühes leinalooris ühingu lipuga. Avaldame siinkohal kaastunnet raske kaotuse puhul kadunu abikaasale.

August Sass †

21. jaan. suri viimati Riigi trükikojas töötanud kolleeg August Sass, kes põdes tiisikust. Olles võimetu tööd tegema — arstid tunnistasid ta 100% tööjõu kaotanuks — võeti A. Sass liidu invaliidisuse fondi abile. A. Sass oli 49-aastane, seega alles keskikka jõudnud.

Kadunu maeti Rahumäele. Olles organiseeritud Tallinna ühingusse, oli ühing asetanud haude mälestusplaadi.

Meie kaastunne kadunu lesele.

Meeskoorist

Tallinna Trükitöölise Ühingu meeskoor võtab hooaja teise poole algul vastu uusi lauljaid.

Kooril seisab ees tegevusrikas poolaasta. Veebruaris toimub ühingu aastapidu, millele ettevalmistus on juba käimas. Edasi võtab koor osa Pärnu kuurordi 100 aasta juubeli laulupeost, samuti Tartus 11. juunil toimuvast järjekordsest meestelaulupeost, mille toimub juunis Eesti laulupidude 70 aasta juubeli nime all. Samal ajal koor külastab ka Tartu Trükitöölise Ühingu.

Koor esineb ja võtab osa ka ühingu poolt korraldatavast külaskäigust Soome, mis puhuks õpitakse vastavaid laule, ka soomekeelseid.

Meeskoor loodab, et iga lauluarastav ühinglane astub kohe koori liikmeks, aidates tõhusalt sooritada koori üritusi.

Meeskoor töötab pühapäeviti kella 11—13 ühingu ruumes hr. Laurimaa juhatusel. Igal harjutuspäeval on pool tundi tasuta hääleseadet Tallinna suuremate kooride hääleseadja ja Estonia ooperisolisti hr. Karl Ots'a poolt.

Meeskoori juhatus.

Keelpillide orkester

Kuna ühingu liikmeskonnas leidub rida keelpillide orkestri loomisest huvitatud liikmeid, siis tegi juhatus ettepaneku kultuurtoimkonnale selle organiseerimisele asuda.

Taani konsuli loeng

20. jaanuaril kõneles Kunstihoones Taani konsul O. H. Thornam Taani sotsiaalkindlustusest, peatudes lähemalt normide ja kindlustusliikide juures. Ettekandest selgus, kui võrd mahajäänud on Eesti Taani sotsiaalseadusandlusest. Need koosolekud peaksid kiirendama ka meil sellealast tegevust, kuna sotsiaalkindlustuse lahenemisest on huvitatud laialdased rahvahulgad.

Tartust

Keelpillide orkester

Ühingu juures kavatsetakse ellu kutsuda keelpillide orkester. Liikmete hulgas on küllalt neid, kes tahavad sel ajal kokku mängida, mistõttu esimesile harjutustele olid tulnud nii mõnedki. Orkestrit juhivad kolleeg A. Assor.

„Noor-Eesti“ trükikojas

valiti uuesti tagasi senine töölisvanem Aleksander Bleier. Soovime tagasivalimise puhul A. Bleierile sama indu ja püsivust, mis ta on näidanud endisel ajal. Vanema abiks valiti I. Ilves.

Tartu keskliidu juhatuses

lahkus O. Koplus, kuna ta ei leidnud võimalusi olevat edukalt töötada keskliidu juhatuses ebaõige käitumise tõttu keskliidu juhtivate inimeste poolt.

Liikmemaks

laekub korralikult ja on lootatav, et eelarves näidatud summa täitub. Aasta keskel oli olukord veidi kahtlasem, kuna paljud maksud olid veel õendamata. Nüüd, aasta lõppemisel, rutati võlgu korraldama ja tulukus tõusis.

Omaegne viga

Tartlaste arvates tehti omal ajal viga, kui trükitegijad ei rutanud võtma õppinud tööliste paberi kõrval ka meistritunnistusi. Nüüd on sellise tunnistuse saamine raskem, eeskätt juba rahalise kulu tõttu. Nii mõnigi kord nõutakse meie kolleegide hulgast trükikodadesse juhte, aga pole meistripaberitega mehi. Seetõttu võetakse juhtideks parajasti vabaolevad ja juhuslikult meistripabereid omavad inimesed, kelle võimed võivad olla palju nõrgemad kui õppinud tööliste omad. See oleks aidanud värskendada „Poligraafi“ vaimu koostööle organiseeritud trükitegijatega.

Narvast

Ühingu liikmete

arv on võrreldes eelmise (1937) aastaga tõusnud, ulatudes 27-ni. Vahepeal on mõned liikmed sõitnud tööle Tallinna ja Võrru. Nad on korduvalt küsinud palka juure, seda aga ei tahetud anda, ja seepärast pühiti Narva tolm jalult ja sõideti vaatamata paremat.

Uued ruumid

Ametiühing kolis uutesse ruumidesse Vestervalli tänavale. Uued ruumid on avaramad ja võimaldavad liikmeile mugavusi. Koos trükitegijatega kasutavad ruume äriteenijad. Trükitegijad maksavad ruumide eest 6 krooni kuus, olles seega soodsas olukorras.

Õpilaste pidamine

näib võtvat hoogu. Nagu näha, tahab Narva soetada endale odavat tööjõudu, jättes õpilaste väljaõpetamise saatuse hoole. Seda ei tohiks lubada, ja seepärast on vastavad asutused informeeritud olukorrast ning tuleb lootatav Narva töösturite ohjeldamist.

Raskusi töösturitega

Narva töösturid ei taha ikkagi veel omaks võtta üleriigilise trükitegijate päeva otsuseid ja püüavad leida teid nende alt väljapugemiseks. Tõlgitsetakse mitmetpidi saavutatud kokkulepet töövõtjate ja tööandjate vahel ja puhkuse küsimuses hoitakse kinni „Riigi Teataja“ normidest.

Viljandist

Erakorraline koosolek

Ühenduses peremeeste vastusega tööliste avaldusele palkade alammäärade asjas, pidas Viljandi Trükitöölise Ühing erakorralise peakoosoleku 8. jaanuaril 1939. a. Viljandi Käsitöölise Abiandmise Seltsi ruumes.

Koosolekut juhatas Ants Sammül, protokollis Elmar Salumäe.

Loeti ette Fa Joh. Nurmbergi ja „Sakala“ trüki-koja juhatuselt saadud kirjalikud vastused, miks need pole kehtima pannud minimaalpalku. Tekkinud sõnavõttudes tehakse ettepanek, et: 1) nõuda palkade kõrgendamist 15% võrra, 2) öötöö lühendada 7 tunnini, 3) öötöö arvestada 25% kallimalt, arvestades 8 tundi. Vahetused, kus töö lõpeb enne kella 24 (incl.), kõrgendatud protsent jääb ära.

Juhatusel anti volitus nõuda liikmetelt distsipliini kohuste täitmisel.

Lakooniline vastus

Viljandi trükitöölised astusid töösturite ees samme minimaalpalkade kehtimapanemiseks Viljandis. Vastavale avaldusele saabus kiri, milles on kokkuvõttelult öeldud järgmist:

— Juhatus on kaalunud alati üksikute tööliste poolt esitatud õigustatud palveid palkade kõrgendamiseks. Palve kaalumisel ja palkade määramisel on juhatus aluseks võtnud alati iga üksiku tööliste võimeid omal alal — tööoskust, püüdlikkust ja töökasulikkust ettevõttele, samuti tööoskuseti hinnangut kutsealal edasijõudmisest. Seetõttu on juhatus omal algatusel ette võtnud palkade kõrgendamisi. Juhatus ja minu teada pole ühtki juhtu esitud, ja seetõttu, neid asjaolusid arvesse võttes, püüame võimaluse piires rahuldada ka edaspidiseid palveid, kui neid esitatakse.

Uued nimed

Viljandi trükitöölisist on muutnud nime (endine nimi klambreis): Theodor Jürgo (Jürgenson), Juho Heinmäe (Johannes Hansmann). Liige Johanna Sarrik abiellus ja kannab uut nime — Liiv.

Rakverest

Töökaitsekomissar elupäästjaks

Ega midagi. Ka Rakvere „Ühistrükikojas“ tööliskonnal on põhjus rõõmus olla. Arvate, kallid kolleegid, et saime vist palka juure või anti jõuluks kõva kink. Ei kumbagi. Aga lusti on siiski laialt, sest meie saime elupikendust.

No, mis jutt see on, küsite. Aga tõsi mis tõsi!

Kas lugesite möödunud aasta „Trükitöölise“ esimest numbrit? Seal oli juttu meie trükikoja ruumidest, kus taladerägastik meenutas allmaakaevandust, õhk oli tulvil tinatolmu, pime ja ventilaatorit

põlunud teips. Selletõttu tinatolm ja õhupuudus siin inimesi tappis. Ja et tinatolmuga segatud õhk tappis, see on kindel, sest miks surid meie kolleegid Valdman, Ney II, Koppen, Uhlberg ja Rauden? Ja viimased kolm olid päris noored inimesed!

Kindlasti oleksime meiega üksteise järele manlasse varisenud, kui mitte töökaitsekomissar sellele järsku lõpu poleks teinud.

Vastavate mõtmete varal tegi ta kindlaks, et ruumi on inimesi rohkem tööle pandud kui seda seadus lubab. Paigutati liigsed inimesed teise tuppa üle ja anti kategooriline käsk ventilaator üles seada.

Ning nüüd ongi siis meil see kaua ja palju aastaid oodatud õhupuuhastaja, see meie elupikendaja!

On veel teisi asju, mis meid üpris rõõmustavad, kuid nendest teeme juttu järgmises numbris.

Pärnust

Pensiooni

saamiseks esines vana Pärnu trükitöölise Adolf Hertenbergi tütar, paludes liidu juhatuselt võtta A. H. vanaduspensioonile. Kahjuks A. H. ei ole organiseeritud trükitöölise ja seepärast ei saadud palvet rahuldada. Olgu see näiteks, mis ootab vanu trükitöölisi, kui nad pole mitte organiseeritud. Olles 78 aastat vana ja andes oma parema tööjõu pere-mehele, on ta lõpuks ikkagi viletsuses ja kõik seetõttu, et pole märganud organisatsiooni tähtsust.

Minimaalpalgad ei kehti

Hoolimata sellest, et Pärnu trükitöösturid kuuluvad samuti Eesti Trükitöösturite Ühingusse, pole nad siiski veel aktsepteerinud üle riigi kehtima pandud palkade alammäära ja ühtlustanud töötingimusi. Liidu juhatus on küll saanud töösturite ühingule sellekohase märgukirja, kuid tulemusi pole veel saavutatud. Pärnus on käinud ühingu esimees A. Veiler, kuid sellegipoolest ei näi asjad seal kandis liikuvat.

Võrust

Elust Võrus

Mõned trükikojad ei taha tunnistada täiel määral palkade alammäära. „Tähe“ trükikojas saab terve rida töölisi alla alammäära palka — neljal ladujal on 16 krooni 17 krooni asemel nädalal palka. Kaks kutseta ladujat saavad — esimene 14 ja teine 10 krooni nädalal. Ühel pealepanijal on palk 11 krooni, teisel 10 krooni. Õppinud tööliste tunnistusega köitja peab leppima 16 krooniga. V. Pohlaku trükikojas kutsetega trükkija saab 13 krooni nädalal, kutseta laduja 10,5 krooni ja pealepanija 10 krooni nädalal.

Liidu juhatusel poolt on sellisele väärnähtele tähelepanu juhitud ja palutud astuda samme töösturite korrale kutsumiseks.

Valgast

Esineti palgakõrgenduse nõudmisega

Valga trükitöölised esitasid hiljuti tööandjale 10% palgakõrgenduse nõudmise. Antud tähtaajaks tuli ainult üks käitis tööliste nõudmisile osaliselt vastu, kuna teine üldse ei vastanud. Viimasele lubati suusõnaline meeletulest teha. Tööandja säärase käitumine tekitas üldist imestust ja meelepaha, kuna loodeti vähemalt osaliseltki vastutulekut.

Maleturniir

T. T. Ü. Valga osakond korraldas oma liikmeile malevõistluse, millest osavõtjaid oli 5. Kuna eelmine võistlus males peeti möödunud aasta kevadel ja sama aasta sügisel pidi tulema teine võistlus, kus oleks tulnud lõplikule väljamängimisele tööandja poolt antud auhind, jäi sügisel ajapuudusel pidamata, siis peeti see s. a. jaanuaris. Turniir ei ole lõpnud ja on selgusetu, kes tuleb males Valga trükitööliste meistriks.

Trükitöölised õpivad võõrkeeli

Valga trükitöölisile võimaldas ühing võõrkeelte õppimise. Praegu võetakse saksa keele kursust, mida annab üks kolleeg, kes on saksa rahvusest ja kellega saadi kursuse korraldamiseks soodsail tingimustel kokkuleppele. Kursus algas jaanuaris ja kestab kuni kevadeni. Nädalas võetakse 6 tundi.

E. J. L. tegevusest

Koosolek 9. jaanuaril

Koos olid: E. Ruul, E. Jänes, V. Kruustee, A. Ofenbach ja A. Schönberg.

Sekretär kandis ette viimased tulemused öötöö vastu võitlemise aktsioonis, millised lõppesid osaliselt tööliste võiduga. Aruanne võeti teadmiseks. — Peeti vajalikeks esitada kutseühingute nõupidamisele ametiühingulise struktuuri kava ja esitada see vastavaile asutisile. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus. — „Trükitöölise“ trükkimise kohta jäeti küsimus sekretäri ja laekuri otsustada. — Võeti invaliidsuse fondile Tallinna ühingu liige A. Sass nädalanormiga 4,8 krooni. A. Sass on kaotanud 100% töövõimest. — Puhkekodu ruume lubati kasutada ühingu liikmeile-suusatajatele. — Tartu Töölispankust otsustati välja võtta jooksvalt arvelt 1.500 krooni.

Teadmiseks ühingule

Informatsiooni põhjal siseministeeriumist pole veel niipea oodata ühingu normaalspõhikirjade ilmumist. Seetõttu palume trükitööliste ühingu pidada rahulikult oma aastapeakoosolekud ja tühi-seks pidada ajutise keskliidu juhatuse ringkirjas toodud soovivaldust koosolekute edasilükkamiseks.

Minimaalpalgad

on liidule ikkagi valulapseks, kuna trükitöösturite ühingu kuuluva trükikojad pole kõik seda läbi viinud. Liit on annud selliste trükikodade nimes-tiku teada töösturite ühingule, paludes sellekohaste surmeabinõude tarvituselevõtmist vastavalt loodud kokkuleppele. Kas see tulemusi annab — näitab tulevik.

Novembri statistika

„Majandusteade“ järgi oli polügraafiatööstuse andmed järgmised (klambris oktoobri arvud):

Suurtrükikodades töötas 1655 (1620) töölise, koos keskrükikodadega 2164 (2110) töölise, seega on töölise arv veelgi suurenenud.

Mehed teenisid keskmiselt tunnis 47,3 (47,5) ja naised 30,2 (29,6). Seega meeste keskmine tunni-teenistus on 1% langenud, naistel aga 2½% tõus-nud.

Nominaalselt on meeste palk võrreldes 1937. a. sama kuuga tõusnud 7% (7%), naistel 12% (7%). Reaalselt on suurem edu. Nimelt oli meestel 5% (3%) ja naistel 10% (3%). Seda tuleb panna elu-kalliduse indeksi kõikumuse arvele.

Liidu sekretär

viibis jaanuaris Narva ja Tartu trükitöölise ühin-guis, tutvudes sealsete olukordadega ja selgitades küsimusi.

Taanlaste tänu

Taani Ametiühingute Liit ja surnud Taani Liidu esimehe Jensen'i abikaasa saatsid liidule tänuaval-duse näidatud kaasabi ja kaastunde eest.

Inglismaa ajakirjandus

Inglise ajakirjandust peetakse kõige vabamaks maailmas. See on siiski vaid näilisus. Tegelikult allub ta valjule distsipliinile. Näiteks laimude kohta kehtivas seaduses. Kui üht isikut kuidagi alavääristatakse või laimatakse, järgneb sellele kõva karistus. Süüdlastena on ühesugused nii lehe väljaandja kui vastutav toimetaja, kirjastus kui ka trükkija. Seetõttu hoidutakse kritiseerimast kaas-inimesi. Ajakirjanduses on ühtlus ka selles mõttes, et lehtede finantseerijad kuuluvad Inglismaa kõrg-tööstuse tuusade hulka, kelle huvides pole mitte paljastusi tuua ühe või teise väärnähte puhul, eriti kui sellega diskrediteeritakse valitsevat klassi. Terve inglise ajalehe-asjandus on teatava väikese grupi inimeste käes, kusuures üksikud grupiliikmed valitsevad teatud vaate seisukohalt hulka lehti. mis ei takista neil muus asjus olla solidaarsed. Väljaspool neid on vaid töölispartei leht „Daily Herald“ ja kommunistide leht „Daily Worker“. Esimehe ilmub ca 2.000.000 eksemplaris, teine omab õige vähesed leviku.

Töölisvanemate,

usaldusmeeste ja kutseühingute esindajate koosolek 12. jaanuaril arutas sotsiaalkindlustuse küsimusi, ühenduses haiguskindlustuse kehtimapaneku kavatsusega. Koosolekust võttis osa ligi 80 esindajat.

Refereeris L. Johanson, kes paljastas rohu-teadlaste, arstide ja Kaubandus-tööstuskoja pealtningi motive haigekassale. Üldnimetatud kojad on isegi esitanud vastava märgukirja vabariigi valitsusele.

Koosolek mõistis hukka sellised kallaletungid, võttes vastu rea resolutsiooni.

Samuti võeti vastu resolutsioon kutseühingute struktuuri asjas, nõudes ametiühingule vaba tegevust oma asjade korraldamisel ja registreerimisel.

ametiühingud

Tekstiiltöölised

kavatsevad asutada töötute toetamise fondi, milleks põhimõtteline otsus tehti ühingu keskjuhatuse koosolekul. Narva osakonnas ongi selleks võetud alusvarana 500 krooni. Edaspidi $\frac{1}{3}$ liikmemaksust läheb fondile.

Kuna Narva kujundab endast suuremat tekstiiltöölise linna, siis Narva osakonnale palgati uus organisaator, Elmar Kukke, kes töötab senini tekstiilkäitises. Loodetavasti organisaator suudab kindlustada osakonna edaspidist tegevust ja aitab kaasa tekstiiltöölise organisatsiooni väljakujunemisele.

Osakond korraldab loenguid, pidusid jne. Loomisel on keelpillide orkester. Kõne all on ka venelaste-tekstiiltöölise huvide rahuldamine. Olgu märgitud, et nii Kalevi kui linavabriku tööliskonnas on ligemale 50% venelasi, kes peaksid kuuluma ühte tekstiiltöölise organisatsiooni.

Kaevandusis

on uueks ürituseks „Kiviõli“ juhatuse poolt loodav ametnike ja tööliste kultuurühing. Ühingu sihiks olevat liikmete kultuuriline arendamine ja majandusliku jõu suurendamine. Mis selle ürituse seljaga seisab, on küllalt selge. Ettevõtte tahab luua uut ühingut vastukaaluks senisele kaevurite ühingu ja seekaudu hoolt kanda üllatuste eest tööliste palgalikumise alal. Selleks määratavat uue ühingu juhatusse osa juhatusliikmeid, antavat tasuta ruumid ja rahalist toetust. Selliseid ühinguid tuntakse

nii meil kui välismail „kollaste“ nimetuse all. Olles looritatud kõrgete sihtidega, tegelikult mängivad nad kätte ettevõttele tööliste huvid või halvemal korral paralüseeerivad tööliste organisatsioonilist kasvu oma kutseühingute ümber. Kaevureil tuleb tõsist võitlust alustada uue ühinguga ja selle asutajatega.

Rätsepatöölised

hakkavad trükitöölise eeskujul korraldama kontserthommikuid, millesse põimitakse kõned organisatsioonilistest küsimustest. Selline esimene koosolek peeti 22. jaanuaril Tallinnas.

Naagu näeme, on meie eeskuju sel alal olnud ergutav ja järeletegemise väärt.

Klaasipuhujate

ja mööbelseppade kutseühingud protesteerivad ajalehtedes ilmunud informatsiooni alusel nende likvideerimise vastu. Esimest tahetakse muuta keemia-paberitöölise osakonnaks, teist aga liita ehituspuitöölise kutseühinguga. Ka kullasepad pole nõus liituma metallitöölise kutseühinguga.

Rahvusvahelised keskused

Ametiühingute Liidust

Toome väljavõtteid Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu juhatuse koosoleku protokollist Pariisis, 9. ja 10. nov. 1938. a., ja laiendatud nõukogu istungist.

Kanti ette aruanne Tšehhoslovakkia uurimiskomisjonilt. Sellest selgub, et lääne demokraatia on kapituleerunud Hitleri võimu ees. Liidu algatus toetuste organiseerimiseks Tšehhoslovakkia raskusis viibivaile kodanikele on leidnud suurt vastukõla. Teatavad riigid on nõustunud võtma vastu Tšehhoslovakkia kodanikke. Aruanne võeti teadmiseks. Liidu sekretäri arvates tuleks rahvusvaheliste tüliküsimuste alal luua ülemaailmne riikide konvents, kus need küsimused leiaksid lahendust.

Jouhaux ettekandel kuulati seletus olukorra üle Hispaanias. Nähtub, et Franco püüab näljaga sundida vabariiklasi alistumisele. Selleks tuleb püüda, et Francole ei antaks sõdapidava riigi õigusi, teiseks, et kõrvalised riigid ei püüaks teostada interventsiooni hispaanlaste eneste asjas. Resolutsioonis apelleeritakse kogu vabamõttelise maailma poole, et ei lastaks hispaanlasi kägistada samuti kui seda tehti Tšehhoslovakkiaaga, ühtlasi hoolt kanda vabariiklaste toidustamise probleemi lahendamise eest.

Rahupropaganda suurendamiseks peeti soovitava sellekohase ülemaailmse riikide konverentsi kokkukutsumist.

Kaaluti emigrantide fondi loomise küsimust. Kuna see nõuab põhjalikku ettevalmistust, siis otustati küsimus anda kaalumisele liidu juhatusele.

VANADE tööliste elu on Eestis riiklikult kindlustamata. Ainult üksikud organisatsioonid, nagu trükitöölised, on võtnud omaks vanade tööliste kindlustamise kuni surmani. Seda põhjusel, et mine sa tea, millal riik hakkab kord kandma hoolt tööprotsessist väljalangenute eest. Selleks läheb vaja hulk aega. Kõneldakse vaid hädavajalisusest, ilma et asi liiguks. Tööline võib aga vahepeal viletsust kannatada.

Seetõttu on kutseühingu tähtsus vanade toetamisel väga suur. Seda ei taha igapäev meist mõista ja paljudki kolleegid hoiduvad eemale kutseühingust. Mis aga selle tulemusena saadakse, näitab kujukalt Pärnu näide. Laduja Adolf Hertzberg kuulus kunagi ühingusse, aga siis lõi käega ja jäi eemale. Nüüd on ta 78 aastat vana, tööle enam ei võeta, kuid süüa tahab inimene ikka. Peremehed, kus ta töötas, ei taha vanast mehest enam teadagi — kibedad ajad endilgi. Nüüd oleks aväärt vanake täiesti maailma hoole jäetud, kui mitte teda ei peaks ülal tütar. Aga palju temagi suudab. Kui aga Hertzberg oleks ühingu liige, siis saaks ta korrapäraselt toetust vanaduse fondist ja võiks vanaduspõlve rahulikult maitsta. Aga... õige aeg organisatsiooni kuulumiseks on maha magatud ja sellest tulenevad raskused.

*

ÜHEKS valulapseks tahab meil kujuneda kutseühingute viimine normaalpõhikirjadele ja olemasolevate kutseühingute liitmine ning lahutamine. Ajutine keskliidu juhatus ongi saatnud ringkirja, kus ta lausub muu hulgas:

— Ei tarvitse see tekitada ärevust kutseühinglaste hulgas, sest kava koostamisel on püütud silmas pidada kogu töövõtjaskonna huviseid. Aja ja kulude kokkuhoiu mõttes oleks seepärast parem, kui ühingud oma aastapeakoosolekud veidi edasi lükkaksid ja neid korraldaksid pärast normaalpõhikirjade kinnitamist ja ümberkorraldamise määruse andmist. (Keskliidu arvates toimub normaalpõhikirjade kehtimapanek jaanuarikuus).

Aga ärevus tekkis siiski — kes siis tahab aia taha jääda! Kutseühingud esitasid omapoolse kava, mis ärevust ei tekitata. Teiseks aga nende esindajale seletati, et normaalpõhikirjade valmimine on alles tuleviku asi ja niipea seda ei saa tulla. Pidagu ühingud rahulikult oma aastapeakoosolekud.

Nii näeb keskliidu ja hra siseministri seletusist teatavat lahkuminekut. Igal juhul tuleb ministri seisukohta pidada õigemaks ja seepärast peavad kutseühingud oma tegevuse sellekohaselt korraldama. Kui normaalpõhikirjad veel niipea ei tule, ümberkorraldamine võtab ka aega, siis on vaevalt loota niipea ka keskliidu normaalse juhatuse ametisse seadmist...

Töönormide seadus USA-s

Põhja-Ameerika Ühendriikides kehtib mõnd aega seadus tööaja ja palkade kohta, milline on täienduseks 1936. a. töönormide seadusele. Seadus määrab kindlaks võimaliku tööaja piiri, korraldab minimaalpalgad ja keelab lastetöö terves reas kaubandus- ja tööstusharudes. Nii tööaeg kui ka palgaalammäärad peavad hakkama kehtima hiljemalt 120 päeva jooksul seaduse väljakuulutamise päevast arvates. Tööaja kohta on korraldus, et esimesel aastal tööaeg võib olla 44 tundi nädalas, teisel aastal pärast seaduse ilmumist 42 tundi nädalas, hiljem 40 tundi. Minimaalpalgade kohta kehtib norm, et esimesel seaduse kehtivuse aastal peab töötund tasutama mitte vähem kui 25 tsendiga (90 eesti senti), kuue aasta kestusel 30 tsendi, kaheksa aasta kestusel 40 tsendi jne.

Nii näeme, et Ameerika lihttööline teenib kõige halvemal juhul 7-tunnilise tööpäeva juures eesti rahas ligi 7,5 krooni (1 dollar 75 tsendi). Muidugi, elukallidus on Eestist märksa kõrgem, aga võrreldes meie lihttööliste taset (1,2 krooni päevas) on Ameerika tööline siiski tublisti ees.

Madalad palgad Saksamaal

(RAL). Tööstustööliste palgad on seevõrd madalad, et isegi ettevõtjad tunnevad sellepärast mõnikord häbi. Seetõttu, ametliku korralduse vastu, antakse tööliste mõningaid kinke, eesõigusi jne., millega tõstetakse veidi teenistust. Selle vastu on alustanud võitlust tööfront (nüüdne „ametiühinguline“ keskus), kes loeb säärase nähet palgade segamisel sabotaažiks.

Veidi prantslasist

R. Bourdin „Imprimerie Francaise“ numbris ütleb kibedad sõnad seisukorra üle Euroopas ja Prantsusmaal. Ta lõpetab oma artikli järgmiselt:

— Meie oleme sündinud vabaduse, sarnasuse ja vendluse korra all. Vabadus on sisse piiratud mehele. Sarnasus on unistus. Vendlus on Kaini joonel. Ma ei tahaks meelsamini segada ametiühingulist liikumist poliitikaga, aga kõik faktid kõnelevad, et diktatuur on ametiühingute ja tööliklassi surm.

VÄLISMAINE ringvaade

SAKSAMAA finantsid on õige halvad. Riigipoliitiline seisund on nõudnud suuri summasid rahvamajanduse aktiviseerimiseks, milles suur tähtsus on sõjatööstusel. Niikaua kui valitses vaimustus natsidest, oli raha käepärast — seda võeti niihästi riigikassast kui eraisikult laenude näol. Suure tähtsuse omas ka teenistuse vähendamise kaudu saadav reservsumma, ja nii, näiliselt, võidi tööle rakendada hulgald töötud ning kõnelda koguni tööliste puudusest. Selline tööstusliku tegevuse tempo tõstmine mõjus vähe produktiivsuse mõttes, kuna toodang omandas surnud kapitali kuju — relvastuse ja kindlustuste näol. See kapital ei loonud juure väärtusi, mis läheksid ringkäiku. Arusaadav, et viimaks seisti tühja kassa ees. Rahva tähelepanu juhiti küll välisaktsioonidele — Austria ja Sudeedimaa liitmised Suur-Saksamaa alla — aga ka need aktsioonid ja tulemuste kindlustamine nõudis ja nõuab veelgi ränka raha. Saksa majandusgeenius dr. Schacht nägi seetõttu olevat paratamatu maksude kõrgendamise. Natside olukord on niigi halb ja maksude kõrgendamine oleks toonud veelgi suurema rahulolematuse kärbitud tulude juures. Nii pidi dr. Schacht lahkuma esiteks majandusministri, siis ka riigipanga juhi kohalt. Mis saab edasi? Kulud on suured, raha vähe. Juba tahetakse asuda riigikulude (eeskätt tellimiste) vähendamisele. See kutsub esile ostujõu vähendamise ja töötute arvu suurenemise. Nii astutakse äripäevale vastu pärast 5-aastast vaimustustormi. See äripäev võib tuua kibedaid hetki ja sõna on surnud kapitalil — relvastusel — kas ta suudab tuua kusagilt oma protsendid. Saksamaal protsente siiski ei leidu.

INGLISMAAL on sisepoliitilised lahkkelid maad võtnud. Eeskätt, muidugi, välispoliitilisel põhjusil. Inglise rahvas on demokraatlik ja ei mõista diktatuurimaid ega neile osutatavat poolehoidu. Valitsus, peaminister Chamberlainiga eesotsas, on aga sunnitud tegelema selliste maade grupiga — Saksamaa ja Itaaliaga — eesotsas. Üldtähendatud maad on äärmiselt agressiivsed välispoliitiliselt, mis on tingitud nende riikide raskest majanduslikust olukorrast. Omades suurejoonelise relvastuse, osutuvad nad kardetavaiks vastaseiks rah-

vastevahelises konfliktis. Kuna Inglismaa ei tunne end küllalt jõulisena relvade alal, siis püüab valitsus konfliktide puhkemist hoida eemal läbirääkimiste kaudu diktatuurimaadega. See sunnib valitsust ajama sõbralikku joont diktatuuririikidega ja tegema nende nõudmistele peale head nägu, mida inglise rahva sisetunne ei kiida heaks. Nii küsivadki inglise lehed: Kas valitsus võib nimetada kaks-kolm riiki, kes veel usaldaksid Inglismaad tänapäeval? Ometi 6 aastat tagasi seisis Inglismaa taga $\frac{3}{5}$ riike. Valitsuse poliitika on annud negatiivseid tulemusi. „Daily Expressis“ öeldakse: Samal ajal kui Chamberlain Roomas raputab kätt Mussolinil ja tahab end veenda Mussolini õiglustundest, sureb Londoni haiglas madrus, kelle haavanud Itaalia lennuk Hispaania sadamat pommitades.

Seetõttu on vastuolud riigis maad võtmas, avaldades eriti parlamendi järelevalimisel. Võistlevad valitsus ja opositsioon. Norfolkis, näiteks, opositsiooni kujutab valitsuse partei kohalik osakond — konservatiivse rahvasaadiku näol. Peaminister Chamberlain isikliku kirja kaudu soovib hääletada rahvuslikule vabameelsele — kes polegi tema partei liige, kui toetab valitsuse poliitikat.

Igal juhul — ka valitsuse parteis valitsevad praegu lahkkelid valitsuse poliitika üle.

Tööaeg USA-s

Põhja-Ameerika Ühendriiges on vähe tööstusi, kus töötatakse veel 48 tundi nädalas. Ajalehe trükikodadega sõlmitud kokkuleppe kohaselt on tööaeg 7 tundi 5-päevase töönädala juures. Teistes trükikodades töötatakse enamikus 40 tundi nädalas. Huvitavaid andmeid tööaja kohta leiame Ametiühingute Liidu kongressi aruandest. 1929. a. oli organiseeritud trükitoöstistel nädalatundide arv keskmiselt 44,3. 1937. a. langes see 39,5 tunnini. Praegu töötab 30% alla 40 tunni nädalas ja ainult 9% üle 40 tunni. 1929. aastal olid peaaegu kõik töölised üle 40-tunnilises töös. Ameerika Ametiühingute Liit nõuab praegu 30-tunnilist töönädalat, kuna ikkagi on tööta 11 miljonit töölise. Eeskätt motiivina tuuakse seda, et toodangu suurus on tõusnud. Mis enne tehti 48 tunniga, tehakse nüüd 35—39 tunni jooksul.

KIRJUT

maailmast

Keskmine tunnipalk

Suurtrükitöökodades oli keskmiseks tunnipalgaks oktoobris 1938 meestel 47,5 senti, naistel 29,6 senti. Nominatsioonilt on palk septembriga võrreldes suurenenud. 1937. aasta sama kuuga võrreldes on palga nominaalne tõus 7%. Kuna aga elukallidus on samuti tõusnud, kuigi mitte samal määral mis palk, siis palga reaalne tõus, võrreldes möödunud aasta oktoobriga, on 3%. Need protsendid on ühesugused nii mees- kui naistöliste kohta.

Töölolu

Suurtrükitöökodades töötajate arv oktoobris on 1620, kuna kokku kesktööstusega moodustab see 2110-lise töötajate kogu. See arv on suurim, mida trükitööstus senini on näinud ja annab tunnistust trükitööde suurest tellimisest.

Inglased ja noored

Inglise trükitöölise liikumine on huvitatud, et nooremad liikmed oleksid teadlikud ametiühingulisest liikumisest üldse ja trükitöölise organisatsiooni ülesannetest eriti. Seda püütakse nii korraldada, et küsimuste käsitlemine ei sünniks poliitiliselt, vaid puhttööstuslikul alusel. Poliitilise teadvuse selgitamine peab sündima vastavates organisatsioonides töölispartei juures.

Aineteks võetakse ja korraldatakse sellekohased vaidluskoosolekud järgmiste teemade üle: liidu põhikiri, liidu ajalugu, praktiline töö, palgavõitlus, võitluse juhtimine ühes läbirääkimistega, liidu vahetuse teiste kutseühingutega, ametiühingute liit ja üldine liikumine, rahvusvahelised keskused.

Kolmanda riigi õnnistus

Iga aasta pühitsevad mõningad käitised töölisperonaali õhtust koosviibimist, mis peaks kõvendama sidet käitise juhi ja tööliskonna vahel. Ühel säärasel õhtusel koosviibimisel keegi laduja haaras sõna ja jutustas humoristlikus stiilis kaaslasile viimase aja õnnistusi. Nii kõneles ta maksmata ületundidest, lisasummade äravõtmisest, pühapäevast tasuta tööst ja kuulsaks puhutud rahvaautodest. Tema väljendusviis oli seevõrd pilkav, et töökoja juhataja energiliselt püüdis kõnet takistada.

Siiski, koosolijate enamus oli täiesti nõus kõneleja ja algas üldine hädade kirjeldamine. See ajas juhataja veelgi vihasemaks. Siis alati Saksamaal kuulsaks saanud laulu:

Kes kinni peab,
Mis tööga saadud,
See streiki näeb,
Ja kunded kaotab...

Õhtu lõpetati kiiresti ja segaste tunnetega lahkus tööliskond sõbralikust võõrustajast. Siiski heameelega, kuna öeldi välja, mida oli vaja öelda.

Kas nad aga peavad uut koosviibimist, on kahtlane.

Ühingu liige

Aleksander Trikkel

Tall. Trükitöölise Ühing

Ühingu liige

August Sass

Tall. Trükitöölise Ühing

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub märtsis 1939
Käsitöölise saatmise tähtpäev järgmisel numbrisse 20. veebruar 1939

Väljaandja: Eesti Trükitöölise Liit.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

7. veebruaril 1939.